

v 2. rade (CREDITE, s.r.o.), vydražiteľom žalovaný v 3. rade () a predchádzajúcim vlastníkom žalovaný vo 4. rade ().

3. Sťažovatelia v žalobe uviedli, že Podielnícke družstvo DUNAJ a žalovaný vo 4. rade uzavreli darovaciu zmluvu, ktorou Podielnícke družstvo DUNAJ o. i. previedlo na žalovaného vo 4. rade aj predmetný pozemok. Pretože darovacia zmluva bola uzavretá 7. februára 2006, t. j. v období, na ktoré sa vzťahuje § 4 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 503/2003 Z. z.“), je v časti týkajúcej sa predmetného pozemku absolútne neplatným právnym úkonom a žalovaný vo 4. rade sa nestal vlastníkom predmetného pozemku, a to napriek tomu, že jeho vlastnícke právo bolo zapísané do katastra nehnuteľností. Sťažovatelia ako žalobcovia v 1. až 6. rade sú podľa § 2 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z. z. oprávnenými osobami a svoje právo na navrátenie vlastníckeho práva k predmetnému pozemku uplatnili včas, avšak príslušný správny orgán ešte o nimi uplatnených nárokoch nerozhodol.

4. Žalovaní v 1. a vo 4. rade následne uzavreli zmluvu o záložnom práve, ktorou zriadili záložné právo žalovanej v 1. rade k predmetnému pozemku. Pretože žalovaný vo 4. rade v čase uzavretia záložnej zmluvy nebol vlastníkom predmetného pozemku, táto zmluva odporuje § 123 Občianskeho zákonníka a je v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka absolútne neplatným právnym úkonom. Z tohto dôvodu žalovanej v 1. rade nevzniklo záložné právo k predmetnému pozemku.

5. Pri vykonaní predmetnej dražby boli porušené viaceré ustanovenia zákona č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 527/2002 Z. z.“), predovšetkým neexistencia záložného práva žalovanej v 1. rade spôsobuje, že táto nie je záložným veriteľom žalovaného vo 4. rade, a preto v zmysle § 7 ods. 1 zákona č. 527/2002 Z. z. nemohla byť navrhovateľom predmetnej dražby, a teda zmluva o vykonaní predmetnej dražby uzavretá medzi ňou a žalovaným v 2. rade je podľa § 39 Občianskeho zákonníka pre rozpor svojho obsahu so zákonom absolútne neplatným právnym úkonom a žalovaný v 2. rade nebol oprávnený vykonať predmetnú dražbu. Podľa § 19 ods. písm. h) zákona č. 527/2002 Z. z. dražobník je povinný upustiť od dražby najneskôr do jej začatia, ak bolo navrhovateľovi dražby alebo dražobníkovi vykonateľným rozhodnutím súdu zakázané s predmetom dražby nakladať. Okresný súd uznesením sp. zn. 7C 372/2011 zo 16. novembra 2011 zakázal žalovaným v 1. a 2. rade nakladať s predmetným pozemkom, napriek tomu žalovaný v 2. rade neupustil od predmetnej dražby. Sťažovatelia pri vykonaní predmetnej dražby porušením už uvedených ustanovení zákona č. 527/2002 Z. z. boli dotknutí na svojom práve na navrátenie predmetného pozemku.

6. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 50C/12/2012 z 11. mája 2021 zamietol žalobu sťažovateľov s odôvodnením, že sťažovatelia nepreukázali svoj naliehavý právny záujem na určení neplatnosti predmetnej dražby.

7. Krajský súd na základe odvolania sťažovateľov rozsudkom sp. zn. 15 Co 114/2022 z 27. marca 2024 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil vo výrokoch I (zamietnutie žaloby), V a zmenil vo výrokoch II, III, IV (výroky o náhrade trov konania), konštatujúc, že sťažovatelia iba preukázali, že si uplatnili na príslušnom správnom orgáne v zmysle zákona č. 503/2003 Z. z. nároky, ale doteraz nepreukázali, že sú oprávnenými osobami na vrátenie predmetného pozemku,

a preto nie sú v tomto konaní aktívne vecne legitimovaní. Odvolací súd sa stotožnil aj s právnym názorom súdu prvej inštancie o nedostatku nalievavého právneho záujmu sťažovateľov na požadovanom určení.

8. Podľa názoru sťažovateľov okresný súd nemohol určiť (ako ďalší limit justičnej ochrany), že sťažovatelia museli preukázať svoj nalievavý právny záujem. Týmto výkladom v skutočnosti doplnil aj § 137 písm. d) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ako aj ustanovenia prvej vety § 21 ods. 2 zákona č. 527/2002 Z. z. a obmedzil realizačný priestor na uplatnenie základných práv a slobôd sťažovateľov. Súd prvej inštancie do procesnej úpravy ako aj do hmotnoprávnej úpravy žaloby o určenie neplatnosti dražby implementoval ďalší predpoklad, ktorý nie je v platnom a účinnom zákone, čo je v rozpore s princípmi právneho štátu.

9. Súd prvej inštancie implementoval ďalší predpoklad právnej úpravy, ktorý nie je v platnom a účinnom ustanovení prvej vety § 4 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z. z., keď vyslovil, že obmedzenie podľa tohto ustanovenia by v predmetnej veci platilo iba v prípade, keby sťažovatelia svoje reštitučné nároky uplatnili riadne a včas a príslušný správny orgán už rozhodol v ich prospech. Takéto doplnenie zákona č. 503/2003 Z. z. je v rozpore s princípmi právneho štátu, ku ktorým patrí aj to, že ustanovovať predpoklady v hypotézach právnych noriem patrí do výlučnej kompetencie Národnej rady Slovenskej republiky, a preto rozsudkom súdu prvej inštancie bolo porušené základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu a na spravodlivý proces.

10. Odvolací súd, ktorý svojím rozsudkom potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, sa stotožnil s dôvodmi rozsudku prvej inštancie, a preto aj jeho rozsudok nemožno považovať za súladný s označenými právami sťažovateľov.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) rozsudkom mestského súdu, ktorý zamietol žalobu sťažovateľov o určenie neplatnosti dražby, ako aj rozsudkom krajského súdu, ktorý potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie.

II.1. K namietanému porušeniu práva rozsudkom mestského súdu (predtým okresného súdu):

12. Pokiaľ ide o namietané porušenie označených práv sťažovateľov napadnutým rozsudkom mestského súdu, ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity vyjadrený v čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia podali proti napadnutému rozsudku odvolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd, ktorý tak aj učinil.

13. Ak teda právny poriadok umožňoval sťažovateľom domôcť sa ochrany základných práv proti ich porušeniu rozsudkom súdu prvej inštancie v odvolacom konaní, potom podľa čl. 127 ods. 1 ústavy niet právomoci ústavného súdu na poskytnutie takejto ochrany.

14. Vzhľadom na to, že je úlohou nielen ústavného súdu, ale aj všeobecných súdov poskytovať ochranu základným právam, ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2

písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

II.2. K namietanému porušeniu práva rozsudkom krajského súdu:

15. Pokiaľ ide o namietané porušenie práv sťažovateľov napadnutým rozsudkom krajského súdu, ústavný súd v prvom rade s poukazom na čl. 127 ods. 1 ústavy uvádza, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity. Z tohto princípu vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, a preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (pozri II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09).

16. Podľa § 55 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

17. Ak zákon podmieňuje prípustnosť ústavnej sťažnosti vyčerpaním opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje sťažovateľovi na ochranu jeho práva, tak o to viac je podmienkou prípustnosti ústavnej sťažnosti uplatňovanie práva, ktorého porušenie sťažovateľ namieta, riadnym, zákonom predpísaným spôsobom (m. m. III. ÚS 1/04). Sťažovatelia nemajú podľa ústavy, zákona o ústavnom súde a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využijú, ale sú povinní postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľmi ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni jeho právomocí (čl. 142 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 CSP). Iba za predpokladu, že sťažovatelia vyčerpajú všetky im dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie sú úspešní, môžu sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody sťažnosťou podanou ústavnému súde podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 193/2010, I. ÚS 178/2011, IV. ÚS 453/2011, III. ÚS 703/2017).

18. Podľa sťažostnej argumentácie (body 15 až 19 sťažnosti) napadnuté rozhodnutie je arbitrárne (svojvoľné), čo vyplýva z jeho extrémneho nesúladu medzi právnym základom na rozhodovanie vecí a závermi krajského súdu (a predtým aj mestského súdu), ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu podľa sťažovateľov neobhájitelné v takom rozsahu, že napadnuté rozhodnutie nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru v takej miere, že došlo k porušeniu práva sťažovateľov na spravodlivý proces. Táto okolnosť zodpovedná dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

19. Ústavný súd preto konštatuje, že pred podaním ústavnej sťažnosti sťažovatelia mohli a mali namietat porušenie svojich základných práv v dovolaní, ktorého prípustnosť mohli odôvodniť

predovšetkým zmätočnosťou vyplývajúcou z dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP, prípadne namietať i nesprávne právne posúdenie podľa § 421 ods. 1 CSP. Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že sťažovatelia možnosť podať dovolanie nevyužili, čo však nie je dôvodom na to, aby ústavný súd reparaoval ich pochybenie (*mutatis mutandis* II. ÚS 1/08). Nevyužitie zákonnej možnosti podať dovolanie nemožno nahrádzať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv (IV. ÚS 16/2020, II. ÚS 23/2020, I. ÚS 164/2021). V danom prípade právomoc Najvyššieho súdu Slovenskej republiky poskytnúť ochranu základným právam sťažovateľov v tomto rozsahu predchádza oprávneniam ústavného súdu, a to vzhľadom na rešpektovaný princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy.

20. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti ani netvrdili (tým menej preukazovali), že dovolanie nepodali z dôvodov hodných osobitného zreteľa, preto v okolnostiach danej veci neprichádzal do úvahy ani prípadný postup ústavného súdu v zmysle § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

21. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov uplatnením zásady *ratione temporis* odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

22. Napokon je potrebné dodať, že sťažovatelia ani nepredložili adekvátnu sťažnostnú argumentáciu, keďže jej podstatná časť smeruje proti rozsudku mestského súdu, čo mohlo viesť ústavný súd k odmietnutiu ústavnej sťažnosti aj podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

23. Keďže došlo k odmietnutiu ústavnej sťažnosti, ústavný súd sa nezaoberal ďalšími návrhmi sťažovateľov, pretože tieto sú viazané na to, že ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. augusta 2024

Libor Duľa
predseda senátu